

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A NORVEGIEI: MODEL DE DEZVOLTARE

Vera OSOIANU,
ORCID 0000-0001-8509-8796
**Biblioteca Națională a
Republicii Moldova**

Rezumat: Autoarea prezintă experiența avansată a Bibliotecii Naționale din Norvegia privind dezvoltarea și digitizarea colecțiilor, serviciile de bibliotecă, asigurarea profesională a funcționării bibliotecilor de toate tipurile. Sarcina principală a BNN este „păstrarea trecutului pentru viitor”. Sistemul norvegian de biblioteci este prezentat prin prisma Bibliotecii Publice Centrale din Oslo.

Cuvinte-cheie: biblioteci naționale, Biblioteca Națională din Norvegia, Biblioteca Publică Centrală din Oslo.

Abstract: The author examines the advanced experience of the National Library of Norway in development and digitization of collections, library services and professional assurance of the operation of all types of libraries. The main task of NLN is "to preserve the past for the future". The Norwegian library system is presented by the author with a special focus on the Oslo Central Public Library.

Keywords: national libraries, National Library of Norway, Oslo Central Public Library.

Luimea bibliotecară se ține pe folosirea în comun a resurselor și a ideilor și, evident, pe modele puternice de dezvoltare. Țările nordice au servit, în ultimii ani ca modele de dezvoltare în diverse domenii și e oportun de amintit aici faptul că, la un moment dat, Finlanda a fost chiar recunoscută lider mondial în dezvoltarea serviciilor de bibliotecă pentru publicul larg.

Bibliotecarii norvegieni, la rândul lor, explorează masiv posibilitățile de utilizare a inteligenței artificiale în activitatea bibliotecilor. Prima conferință consacrată utilizării inteligenței artificiale în biblioteci a avut loc cu câțiva ani în urmă în Norvegia.

Ceea ce putem face noi mai inteligent, date fiind posibilitățile actuale, este să urmărim cu mare atenție mișcarea de idei în domeniu și să preluăm experiențele de calitate, care pot fi replicate în spațiul nostru. Dacă tot ne-am angajat să învățăm pe tot parcursul vieții, atunci să învățăm de la cei mai buni.

O analiză serioasă a lucrurilor scoate în evidență faptul că Norvegia este modelul perfect de dezvoltare pentru orice țară, dar

cu atât mai mult pentru Republica Moldova, dat fiind numărul populației, afinitățile istorice etc. Același lucru se poate de spus și despre Modelul Biblioteconomic norvegian. Evident, lucrurile se complică când comparăm potențialul financiar. Cele 50 de milioane de euro, cât numără bugetul anual al Bibliotecii Naționale a Norvegiei (BNN), în comparație cu aproximativ un milion de euro, cât este bugetul anual al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, sunt răspunsul la multe întrebări. Dar indiferent de buget, misiunea unei biblioteci naționale este aceeași și, pornind de aici, trebuie identificate lucrurile comparabile, care merită eforturi.

Regatul Norvegiei cuprinde partea de vest a Peninsulei Scandinave, are o suprafață totală de 385.207 km și o populație de 5.425.270 de locuitori. Regatul este în topul țărilor cu cel mai mare venit pe cap de locuitor, se numără printre țările cu cel mai mare Indice de dezvoltare umană, se află în fruntea clasamentului Indicelui Legatum al Prosperității, ocupă unul din primele locuri după Indicele OCDE Better Life, Indicele de

Integritate Publică și Indicele Democrației. Conform Hărții bibliotecilor lumii (datele reprezintă situația anului 2015), în Norvegia activează 3356 de biblioteci, inclusiv o bibliotecă națională: 52 universitare, 740 publice, 2426 școlare și 137 de alte tipuri.

Resursele documentare ale BNN constau din 8,5 milioane, integrând: colecții unice de manuscrise, colecții speciale de cărți, muzică, programe de radio și TV, film, teatru, hărți, afișe, imagini, fotografii, documente electronice și ziare. Personalul numără 420 de unități. Structura BNN a fost elaborată în bază de departamente, dirijate de câte un director de departament. Echipa managerială constă din directorul general, asistentul directorului general și șapte directori de departamente, respectiv: Dezvoltare digitală; Cercetare și diseminare; Expoziții, evenimente, editare și presă; Servicii de achiziții și bibliografii; Digital outreach; Finanțe, personal, probleme legale; Dezvoltare biblioteconomică. Aceste valori au ajutat o țară cu aproximativ 5,4 milioane de locuitori să se înscrie printre cele mai dezvoltate națiuni ale lumii.

Sarcina principală a BNN este „păstrarea trecutului pentru viitor”. Se poate de afirmat, cu toată încrederea, că BNN este cu toate pânzele ridicate pe trecerea de la trecut spre viitor. Ambiția bibliotecarilor norvegieni este ca BNN să fie memoria națiunii și centru multimedia pentru cunoaștere și cultură. Acestui demers îi servește statutul de instituție de cercetare.

Istoria Bibliotecii Naționale a Norvegiei începe în anul 1813, când Biblioteca Universității din Oslo își asumă atât responsabilitățile de bibliotecă universitară, cât și de bibliotecă națională. În anul 1989, Norvegia a înființat un depozit în Mo I Rana, în partea de nord a țării, ca parte a bibliotecii naționale, având un mandat de a păstra tot ceea ce a fost publicat în țară în conformitate cu o versiune revizuită a Legii privind depozitul legal. Biblioteca Universității din Oslo și-a păstrat mandatul de a păstra colecțiile istorice și unice și de a pune la dispoziția publicului toate colecțiile deținute.

Biblioteca Națională a Norvegiei a fost fondată în anul 1989. Biblioteca este amplasată în capitala țării Oslo și în orașul

Mo I Rana. În anul 1999, aceste sarcini au fost consolidate în cadrul unei filiale a bibliotecii naționale din Oslo. Aranjamentele provizorii au fost luate pentru perioada cuprinsă între 1999 și 2005, în timp ce clădirea bibliotecii era în curs de renovare. În anul 2005, biblioteca națională a fost transferată într-o clădire renovată din Oslo, ceea ce a marcat adevăratul început pentru această nouă instituție națională.

Odată cu redeschiderea sa în anul 2005, biblioteca națională a lansat site-ul web actualizat. Instituția și-a propus să se afirme ca o bibliotecă modernă atât în spațiul fizic, cât și în cel digital. Potrivit site-ului web, aceasta urma să fie sursa principală de informații despre Norvegia, norvegieni și cultura norvegiană și principala instituție a Norvegiei pentru colectarea, arhivarea și distribuirea în mass-media Regatului.

La 15 august 2005, Norvegia a deschis pentru prima dată în istoria sa o bibliotecă națională pe deplin funcțională. Acest lucru s-a produs exact la 100 de ani după ce Norvegia s-a separat de Suedia. Biblioteca Națională are ca obiectiv principal digitizarea colecțiilor sale. În funcție de statutul de drept, alte biblioteci pot reutiliza tot acest material în propriile servicii digitale. Procesul de digitizare a început în 2006, cu scopul de a digitiza întreaga colecție. Încă în anul 2007, scriam în paginile „Magazinului bibliologic” despre experiența de digitizare a publicațiilor din colecțiile acesteia. Aproape sută la sută, Biblioteca Națională a Norvegiei este în esență o bibliotecă digitală. Sunt multe lucruri de învățat și poate de replicat, ținând cont de experiența avansată și practicile de calitate ale colegilor norvegieni, pornind de la posibilitățile noastre.

Activitatea BNN este reglementată de Legea privind depozitul legal din 9 iunie 1989. Principalele obiective ale BNN sunt:

- să se afirme ca una dintre cele mai interesante și moderne biblioteci naționale din Europa;
- să conserve, să acorde acces și să distribuie activ patrimoniul cultural prin dezvoltarea serviciilor moderne de bibliotecă digitală;
- să fie o sursă și o infrastructură pentru cercetare, învățare, cultură și dezvoltare a limbii;

- să contribuie la transformarea bibliotecilor de cercetare și publice în instituții active și de actualitate ale societății.

Legea privind depozitul legal obligă Biblioteca Națională a Norvegiei să colecteze, să indexeze și să păstreze pentru posteritate resursele de cunoștințe și cultură scrisă norvegiană din toată mass-media. Colecția acesteia constituie o bază unică de cunoștințe pentru utilizare în prezent și în viitor. Accesul și utilizarea activă a colecției în scopuri de cercetare și documentare de public larg se bazează pe cunoștințele profesioniștilor din domeniu.

Colecția digitală a Bibliotecii Naționale oferă științei norvegiene o legătură internațională prin accesul virtual la text, sunet și surse bazate pe imagini pentru istoria culturii și societății norvegiene. În domeniul important din punct de vedere strategic, Biblioteca Națională este un centru național de competență și resurse pentru alte instituții din sectorul cultural. Aceasta se aplică drepturilor de autor, conservării hârtiei, fotografiei și filmului, conservării digitale și dezvoltării sistemelor de autoritate și standardelor de metadate.

Prin dezvoltarea serviciilor pentru bibliotecile publice și de cercetare norvegiene, Biblioteca Națională contribuie la transformarea bibliotecilor în instituții active și de actualitate ale societății. Domeniile de activitate biblioteconomică ale Bibliotecii Naționale a Norvegiei acoperă dezvoltarea colecțiilor, dezvoltarea profesională, cercetarea, asistența de specialitate, conservarea, digitizarea, comunicarea, dezvoltarea bibliotecilor. Biblioteca Națională are o responsabilitate specială pentru a contribui la dezvoltarea și consolidarea bibliotecilor din Norvegia ca instituții active și de actualitate ale societății.

În rolul unui organ de dezvoltare guvernamentală, Biblioteca Națională ajută la formarea și implementarea unei politici bibliotecare naționale atât pentru bibliotecile publice, cât și pentru toate tipurile de bibliotecă. Dezvoltarea serviciilor moderne relevante, adaptate necesităților utilizatorilor bibliotecilor, se bazează pe identitatea și ancorarea locală a fiecărei biblioteci. Pentru a atinge aceste obiective, Biblioteca

Națională tinde:

- să fie o infrastructură centrală pentru toate bibliotecile;

- să faciliteze utilizarea conținutului digital și dezvoltarea de noi servicii digitale;

- să facă publicitate și să stimuleze servicii de bibliotecă mai bune;

- să conducă un dialog cu bibliotecile și cu fondatorii acestora;

- să administreze Legea bibliotecii.

Elaborând standarde în domeniul precum redactarea bibliografiilor, digitizare și conservarea digitală, Biblioteca Națională a Norvegiei contribuie la o infrastructură comună pentru servicii de bibliotecă calitative bune și eficiente.

Bugetul național alocă bani pentru subvenționarea proiectelor de dezvoltare a bibliotecii. Aceasta se aplică atât proiectelor cu caracter general, cât și proiectelor din domeniul prioritare. Biblioteca Națională stabilește criteriile pentru a se asigura că subvențiile sunt acordate în conformitate cu intențiile din spatele subvențiilor și că banii sunt cheltuiți într-un mod care favorizează serviciile locale și produc rezultate ce pot fi de folos altor biblioteci. Dezvoltarea bibliotecilor are loc într-un dialog cu managerii bibliotecilor și cu fondatorii acestora. Biblioteca organizează forumuri adecvate pentru a gestiona acest dialog într-un mod care să creeze o bază pentru înțelegerea și susținerea reciprocă. Dialogul acoperă ambele arii de dezvoltare și modalitățile de distribuire și aplicare a subvențiilor.

Biblioteca Națională se implică în dezvoltarea bibliotecilor norvegiene moderne și relevante. Unul dintre instrumentele principale în dezvoltarea bibliotecilor publice este proiectul de dezvoltare a bibliotecilor, administrat de Biblioteca. La fel, Biblioteca Națională administrează Legea Bibliotecilor Publice. De asemenea, Biblioteca Națională colectează și publică statistici despre activitatea bibliotecilor de toate tipurile din Norvegia. Scopul este de a prezenta statistici actuale, relevante și de calitate ca baza faptică pentru munca de dezvoltare și cercetare.

Un lucru foarte important, semnalat chiar de interfața site-ului <https://www.nb.no/en/visit-the-national-library-of->

[norway/](#), este anunțul că biblioteca este adaptată pentru utilizarea serviciilor de către persoane cu dizabilități.

Biblioteca Națională a Norvegiei, ca de altfel toate bibliotecile naționale din lume, și-a formulat ca sarcină principală de a păstra trecutul pentru viitor. Acestui deziderat sunt ajustate toate sistemele de securitate, sistemele de expunere și de prezentare a valorilor deținute, eforturile de implicare în activitatea bibliotecii a inteligenței artificiale, proiectele de interes național coordonate de bibliotecă, echipamentele de digitizare a publicațiilor și eforturile de digitalizare a activității, sistemul de statistică, sistemul de asistență profesională, asigurarea sistemului de securitate a exemplarului intangibil etc.

Atribuțiile unei biblioteci naționale în raport cu atribuțiile bibliotecilor de diverse tipuri sunt bine cunoscute, dar nu pot fi conștientizate suficient, decât dacă pui față în față două biblioteci concrete și, în cazul de față, vom face comparația între Biblioteca Națională a Norvegiei și Biblioteca Publică Centrală Oslo. Un simplu tur al acestor două mari biblioteci te convinge, o dată în plus, de faptul că o bibliotecă națională este despre viitor, în timp ce o bibliotecă publică este despre/pentru prezent.

Biblioteca Publică Centrală Oslo, declarată în anul 2021 de către IFLA cea mai bună bibliotecă publică din lume, în cele șase etaje, pune la dispoziția utilizatorului tot de ce are nevoie acesta azi, în clipa când pășește pragul bibliotecii: spații de joacă

pentru copii, care încă nici a merge n-au învățat, spații de lectură cu peste 400 000 de volume din cele mai recente ediții și în cele mai frecvent utilizate limbi de circulație internațională, spații de creativitate, sală de spectacole, spații individuale de studiu, instrumente muzicale, spații de pictură, makerspace-uri, ateliere pentru tineri și persoane în etate, spații de întâlnire pentru 4, 5, 10 și mai multe persoane, curățenie, căldură, lumină și toate însemnele civilizației. Într-un asemenea spațiu, imediat cum pășești pragul, „shock-ul cultural” este asigurat. Pentru cei din alte părți, desigur.

Biblioteca publică Oslo are 22 de biblioteci-filiale, cu un program pentru public de la orele 8-22, de luni până vineri; și de la 10 la 18, sâmbătă și duminică. Este biblioteca cu adevărat a tuturor.

În ultimii ani, noi am fost permanent cu ochii pe mișcările modelelor europene de dezvoltare biblioteconomică, am preluat și implementat idei, proiecte, am replicat activități etc. Dar cum se poate de ținut pasul cu înaintemergătorii de pe alte meridiane, dată fiind diferența de buget de 50 de ori mai mică în defavoarea noastră? Este o realitate de care trebuie să ținem cont și ceea ce putem face pentru moment este să preluăm din experiența bibliotecilor norvegiene practicile care pot fi ajustate situației concrete de la noi. Biblioteca Națională a Norvegiei oferă un model de viitor, iar calea deja străbătută este mai ușor de urmat.

Bibliografie:

1. BIBLIOTECA Națională a Norvegiei își digitalizează întreaga colecție de cărți. – Mod de acces: <https://www.digi24.ro/stiri/externe/ue/biblioteca-nationala-a-norvegiei-isi-digitalizeaza-intreaga-colectie-de-carti-167675> (Citat 12.04.2023).
2. MEMORIE veritabilă: din colecțiile Bibliotecii Naționale a Norvegiei. – Mod de acces: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/82_85_Memorie%20veritabila_din%20colectiile%20Bibliotecii%20Nationale%20a%20Norvegiei.pdf (citată 12.04.2023).
3. Management and organization. – Mod de acces: <https://www.nb.no/om-nb/leiinga-ved-nasjonalbiblioteket> (Citat 12.04.2023).